

Boc ---», JnRosselló (*Manyoc*, 150).

CPT.: *Tirallonga* [l-longa «retahila: longa rerum series», Belv.] «sèrie continuada de moltes coses: retahila, letania, sarta, recua».

*Tiravira* 'corda que serveix per ajudar a fer força quan un ormeig de pesca és molt feixuc ---'. Voc. de pesca, BDC XIV, 165; +*tiravirat*: «les celles *tiravirades*», Ruyra (O. C., 791a23), pròpiament 'fora de tira'; i, amb assimilació de les vocals, *tirivirat* 'tap fet molt barrocrament' b.-emp. (vocab. del suro, BDC XIII, 10, 152). *Captiretó* civ. «punta metálica de los cordones de los zapatos», PzCabr. (i figuradament «el nieto del biznieto», ço que *AlcM* exagera en un inversemblant «nét del rebesné»), per al qual, cf. supra *cap de tirectes*, OPou i CRos.

*Contiral* conserva en cat. antic el sentit primigeni de *tieira* 'rang', 'categoria social', car Muntaner l'usa en el sentit de 'igual, del mateix braç': «Si me demanen: —En Muntaner, quines gràcies conexas vós que fan los senyors del casal d'Aragó més a llurs sotmesos que altres? —jo us ho diré --- si un ric hom o cavaller o hom de vila, qui honrat sia, vol maridar sa filla, e requer a ells que li facen honor, que hi yran e li faran honor, a la esgleya, o lla hon los plàcia; e aytal mateix se fan, si negú mor, o de negú volen fer aniversari, que axí hi iran com farien lurs *contirals*» (§ 20, Bof., Casac. I, 54.1).

«Negú de deu sobrepujar los térmens del seu orde mas --- cerquar amor de son *contiral*», en la traducció cat. del *De Amore* d'Andreu el Capellà (p. 24, que és el que deu portar el ms., encara que Pagès, segurament només que per justificar la seva ignara esmena en *cominal*, pretengui que porta *continal*); ja se n'ocupa Spitzer en les *Kat. Etym.* de 1918; és evidentment el mateix que oc. ant. *conteiral* «qui est du même âge», Rayn. II, 467, allà on un altre ms. de l'epístola als Gàlates porta *teiral*, del qual el PSW VIII, 102a, porta cita en un altre passatge.

*Tirirany* (PdAPenya), «una cosa de l'any *tirerây*» Lluçmajor (1964); *tirurany* (AMAlcover), l'any ~; no crec que hi tinguin gaire relació, si no és secundària, les fórmules de llenguatge hipocòrístic o infantil *tiro-riro* / *-oliro* (com pensa Spitzer, *LexikK*, 161, 132, BDC IX, 87): es deu tractar d'una fórmula creada pel llenguatge de la rondallística a base de la sèrie, *antany/enguany/aquest any/l'a(l)tr'any/la tira d'any(s)/la tirirany > l'any tirirany*. És clar que des de llavors quedà incorporat a aquelles fórmules, d'on una variant que vaig sentir a Alaró: «això ve de l'any *tira-riro*» (1963).

1 D'aquí es desenrotlla figuradament el sentit de 'tendir (a un resultat)' 'apuntar a un objectiu': «no-s creu que la dita empre ['gestió'] *tir* a la fi per què lo motiu se dóna, mas a altre fet», carta al Consell de Cent dels enviats de Bna. a Perpinyà, a. 1462 (RLR LXV, 88). *Tirar a una fi* ross. a. 1437 (RLR XLIX, 278). *Tirar a un premi* 'ser-ne candidat', ja freqüent en textos dels certàmens poètics mallorquins de 1500: poema *Jesús*, d'Arnau Descós «*tirant a la joia*» en un certamen de València a. 1487; un altre

d'Albert «*tirant a la joia*» (que era un jacint d'or, a. 1502); «no vullau entendre, tingue fantasia / *tirar a la mostra*, lo jorn de la festa», Antoni Massot, a. 1502 (JMBover, *Bi. Escr. Bal.* I, § 355; § 11; pp. 475-4-6). — 2 Als usos d'aquest documentats en el DCEC, afegim el de 'llevar (la pell)': «Si nos lieva de aquí Carnal, por las callejas, / a muchos de nosotros *tirarán las pellejas*» (1185d). — 3 Això junt amb el fet que *atirar* es troba també en els trobadors, són fets que els bascolegs poden tenir en compte en la qüestió plantejada per alguns (que em guardo d'avaluar) de si el basc *atera*, verb cabdal en aquesta llengua, pot ser un antic manlleu romànic. — 4 Rimant amb *qir* en el *Sābname* I, 112, v. 900. — 5 Més cites de dialectes iranís en Horn, *Grund. d. neupers. Etym.*, p. 91, § 406. — 6 *Τίγριν καλοῦσι τὸ τῶξευμα οἱ Μηδοί*, Dionís d'Halicarnàs. — 7 Estrabó XI, 14.8, i veg. la nota de l'ed. G. Budé VIII, 125, n. 3. Per a la descripció d'aquest curs de l'alt Tigris, veg. l'*Anàbasi* II, IV, 13. Xenofont li dóna la forma derivada *Τίγρης, ἦτος*. — 8 Bartholomae, *Altiran. Wb.*, 651, 623. — 9 V. els *sakas* embarcats del fris de la inscripció, en Oranski, *Vvedenie v Iranskiu Filologiiu*, 113; més allí sobre tots aquests mots, p. 139. — 10 L'últim, ja en el *Rig Veda* VIII, 29.5. I per a la formació dels altres, Benveniste, *Orig. d. l. Form. des Noms en Ieur.*, 101, i n. 6; Pok., *IEW*, 1016. — 11 Ha estat fins ara un altre enigma en el camp de l'etimologia; per a la solució del qual no s'ha pensat en altra cosa que a identificar-lo amb un mot fantasma, de sentit i forma ridículament allunyats, un cert *faluppa* d'una glossa, amb el sentit de 'bri de palla', 'encenall'. Petgem terreny ferm si ens adrecem a l'Iran: allí trobem en l'Avesta *frapayemi* 'jo atenyo', 'atribu a un fi'; en d'altres passatges *frapa* 'ha rebut', que ens duu a la noció de 'rebre un cop'. Bartholomae en tradueix el Present, 3.<sup>a</sup> persona (*frapayēiti* dues vegades en el *Yast*, v) per «hingelangt zu». És un compost de l'arrel pan-indoeuropea AP- 'aconseguir', 'apoderar-se de' —de ll. *apiscor*, scr. *āpnōti*— amb el prefix PRō-, no menys comú a tot l'indoeuropeu, el qual en irani, segons el tractament fonètic PR->fr-, característic de les llengües irànies, esdevé, és clar, *frā-*, prefix desenvolupat enormement per aquestes llengües, amb valor intensiu etc. En l'Avesta també es troba *apayēiti* 'ateny', junt amb *frapayēiti*, aquest amb sentit intensiu. Però és evident que aquest segon mot no va desaparèixer en les èpoques successives de la llengua, si bé llavors s'hi observa bastant el desenrotllament d'una vocal secundària, per anaptixi: *firapam* en les fonts del pazend o pelví nòrdic; en persa el mot desaparegué però romangué en sogdià i en khotanès; i fou sobretot en les llengües del Pamir, conservadores fins a l'extrem que va trobar un refugi; altrament, hi apareix repetit, en totes aquestes llengües. Com podem detallar-ho avui en dia, gràcies al vocabulari etimològic i comparatiu de G. Morgenstierne, *Etym. Vocabulary of the Shughni Group* (Wiesbaden, 1974,